

Слома В.М.

*д.ю.н., доцент, доцент кафедри
цивільного права і процесу
Західноукраїнського національного
університету*

ЗАМІНА БОРЖНИКА У ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОМУ ЗОБОВ'ЯЗАННІ

Заміна сторін у цивільно-правовому зобов'язанні може мати економічне та практичне значення. З економічної точки зору, така заміна може сприяти підвищенню ліквідності активів та оборотності капіталу, що, у свою чергу, сприятиме покращенню рентабельності діяльності самого суб'єкта зобов'язання. Практичне значення цих норм проявляється при виконанні договірних зобов'язань. Як свідчить правозастосовна практика, більшість справ, що розглядаються судами, є справами щодо невиконання або ж неналежного виконання зобов'язань. Досить часто саме заміна сторони в зобов'язанні визнається єдиним варіантом до повного та безумовного виконання зобов'язання [1, с. 5].

Виділяють три основні правові форми зміни суб'єктного складу зобов'язань: 1) універсальне правонаступництво; 2) перехід прав кредитора; 3) переведення боргу [2, с. 38].

У ЦК України більшість нормативних положень щодо заміни осіб у зобов'язанні присвячена заміні кредитора. Водночас питання заміни боржника потребує більш детального вивчення та правового врегулювання.

Стосовно заміни боржника законодавцем встановлені жорсткіші правила, порівняно із заміною кредитора. Зокрема, відповідно до ст. 520 ЦК України боржник у зобов'язанні може бути замінений іншою особою (переведення боргу) лише за згодою кредитора, якщо інше не передбачено законом. Дане правило спрямоване на забезпечення належної реалізації сторонами своїх прав та обов'язків.

Відповідно до ст. III. 5:202 DCFR можливі такі види заміни боржника у зобов'язанні: повна заміна на нового боржника; неповна заміна на нового боржника; приєднання нового боржника, при якому первісний та новий боржник несуть солідарну відповідальність.

Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА у ст. 9.2.1 встановлюють, що зобов'язання сплатити грошову суму чи здійснити інше виконання може бути переведено з однієї особи (первісного боржника) на іншу особу (нового боржника) шляхом: домовленості між первинним боржником і новим боржником; або домовленістю між кредитором і новим боржником, відповідно до якої новий боржник приймає на себе зобов'язання.

В. Пушай тезу про двосторонній характер правочину про переведення боргу аргументує наступним чином. По-перше, при наданні згоди на заміну

первісного боржника новим кредитор не набуває нових, додаткових прав і обов'язків. По-друге, цивільне законодавство не забороняє отримання згоди кредитором і після укладення договору між первісним та новим боржником. По-третє, у подібних цивільно-правових конструкціях, коли правочин вчиняється за згодою третьої особи, їй не надаються права сторони за договором. ... По-четверте, аналіз договірної практики свідчить, що, незважаючи на визнання кредитора стороною за договором про переведення боргу, його права й обов'язки обмежуються вказівкою про надання ним згоди на переведення боргу до нового боржника [3, с. 15].

Отже, для переведення боргу на іншу особу вимагається домовленість первісного та нового боржників та згода кредитора у формі одностороннього правочину. Водночас, надання кредитором згоди на переведення боргу є його правом, а не обов'язком. Тому вимоги щодо оскарження відмови від надання згоди або відсутності відповіді кредитора на пропозицію боржника задоволенню не підлягають. Пред'явлення кредитором вимоги про виконання до первісного, а не до нового боржника, в тому числі й подання позову до суду, слід розглядати як відсутність згоди на передачу боргу з відповідними наслідками [4, с. 10].

Ч. 2 ст. 12:101 Принципів європейського договірного права встановлює, що кредитор може наперед дати згоду на заміну боржника у майбутньому. У такому випадку заміна боржника набуває юридичної сили тільки з моменту одержання кредитором повідомлення від нового боржника про домовленість між новим і первісним боржником. Вважаємо за доцільне передбачити можливість надання згоди на заміну боржника у майбутньому й у ЦК України.

Боржник може перевести свій борг на іншу особу у повному обсязі або у частині. У випадку часткового переведення боргу виникає множинність осіб на стороні боржника. Ч. 2 ст. III. 5:202 DCFR встановлює, якщо очевидно, що з'явився новий боржник, але неочевидно, який вид заміни чи приєднання мався на увазі, первісний боржник і новий боржник несуть солідарну відповідальність. На відміну від презумпції часткової множинності у зобов'язанні, передбаченої у ЦК України, даний документ закріплює презумпцію солідарної множинності.

Форма правочину щодо заміни боржника у зобов'язанні визначається відповідно до положень статті 513 ЦК України. Водночас, щодо форми правочину про згоду на заміну боржника, то законодавством не встановлено певних вимог. Проте з метою забезпечення захисту прав сторін правовідносин, доцільно правочин про надання згоди кредитора на заміну боржника у зобов'язанні укладати у письмовій формі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Касап В. М. Заміна сторін у цивільно-правовому зобов'язанні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Хмельницький, 2017. 229 с.*
2. *Кот О. О. Перехід прав кредитора до третіх осіб в цивільному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2002. 187 с.*

3. Пушай В. *Переведення боргу: проблеми теорії та судової практики. Підприємництво, господарство і право. 2014. № 2. С. 14-17.*
4. Смілянець І. П. *Заміна боржника у зобов'язанні за цивільним законодавством України : автореф. ... дис. канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2010. 19 с.*

УДК 347.77

Труфанова Ю. В.

к.ю.н., доцент кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету

Гніздох Н. Б.

*студент 2 курсу
Юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету*

МІЖНАРОДНА ОХОРОНА АВТОРСЬКИХ ПРАВ

У кожній країні, яка прагне розвитку та процвітання, проблематика захисту прав суб'єктів на охорону своїх авторських прав є актуальною. В Україні інститут права інтелектуальної власності є досить новим, що вимагає аналізу зарубіжного досвіду. Зокрема, варто розглянути особливості захисту авторських прав у міжнародному праві. У своїх наукових працях проблеми охорони та захисту об'єктів авторського права дослідили: І. Гиренко, С. Гончарук, Е. Демський, Ф. Кіріленко, Г. Корчевний, О. Світличний, Ю. Тихомирова, М. Тищенко, Н. Хорошак, та ін. [1, с. 13]. Проте тема, пов'язана з загальною охороною міжнародних авторських прав, не була розглянута.

Охорона авторського права беззаперечно виступає однією з найбільш специфічних сфер правових відносин. Кожен з нас багаторазово зіштовхується із проявами, які безпосередньо регулюються міжнародним авторським правом. А саме рекламні ролики по телевізору, фільми в кінотеатрах, книжки, програмне забезпечення, музика, створюється для розповсюдження в великій кількості країн. Актуальність захисту авторського права безсумнівно зросла у зв'язку з технологічним розвитком, а саме: соціальних мереж, інтернет платформ, простором пошукових систем та різноманітністю сайтів. Внаслідок цього виникають нові унікальні проблеми, які потребують креативного вирішення з боку світової спільноти та національної влади окремих країн. Як не дивно саме науково-технічний прогрес став однією з основних причин виникнення міжнародного авторського права, і продовжує бути його основною силою з сьогоденною активністю розвитку технологій.